כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת תרומה ■ ג' אדר ה'תשע"ג ■ 13.02.2013 ■ גליון מס' 211

תפוצה לכל קהילות ישראל

"להיות בתנועת נפש של שמחה"

/ אריק מלכיאלי מרצה בארגון "מכנה משותף"

אופטימיות. זו אחת התכונות החשובות שמי שזכה לה חייו הופכים להיות רגועים יותר ונעימים יותר. אנשים רבים היו רוצים לחיות עם התכונה 'התוכנה' הנחשקת והנכספת הזו.

איך מגיעים אליה?

בגדול כמו כל תכונת אופי, זוהי תכונה מולדת גנטית. בנוסף, יתכן שהאדם מאמץ אותה עקב סביבה שאמונה על סגנון חיים אופטימי, אם זו הסביבה המשפחתית או הסביבה החברתית שבה הוא נמצא.

תורת הקבלה והחסידות מבארת שתכונה זו היא לא רק פריוויליגיה נעימה שטוב למי שיש אותה, ואם לא, לא נורא. אלא זו תכונה בסיסית וחשובה מאוד וקריטית למהלך החיים הגשמי והרוחני גם יחד של האדם, ולכן על האדם לעמול כדי להגיע אליה, לרכוש אותה ולהוריד אותה עד לשולחן העבודה של חיי היומיום על כל מגוון התחומים איתם הוא מתעסק.

וכך נאמר בספר הזוהר ספר שמות דף קפ"ד (התוכן, בתרגום ללשון הקודש):

'העולם התחתון במצב של קבלה תמידית מהעולם העליון. והוא (העולם העליון) משפיע לו לפי האופן שהוא עומד' (רמת כלי הקיבול של האדם, של העולם, לקלוט).

אם הוא בפנים מאירות ושמחה כך גם ההשפעה העליונה אליו. וכן אם הוא במצב של עצבות בהתאם לכך ההשפעה אליו'.

הווי אומר שאדם המעמיד את עצמו ב'מוד' של נמיכות רוח פסימיות ועצבות הרי שבמו ידיו הוא ממשיך על עצמו המשכות שליליות. לעומת זאת אדם החי בתנועת נפש של שמחה עליצות ואופטימיות זה גופא ממשיך עליו שפע בהרחבה למעלה מהגבלות.

מסתבר שתנועת נפשו של האדם היא חשובה ואקטיבית מאוד.

זה לא רק לגבי ההשפעה בשגרה. גם כשדנים את האדם למעלה - אם הוא במצב של שמחה הרי שזה גורם 'המתקת הדינים', מצב שבו תהיה יותר התחשבות והקלה בעונשו. לכן נאמר בתורה בפרשת כי תבא כהסבר לעונשים הקשים המוזכרים שם, שהם בגלל 'תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל'. חוסר שמחה לכשעצמו, לא גורר כאלה עונשים חמורים. אילו האדם היה בשמחה לא היה מגיע לכזו החמרה בעונשו.

איך מגיעים אליה? עצם ההתבוננות של האדם על עוצמתה וחשיבותה מסייעת לו לעורר להגביר בעצמו את השמחה. פעמים רבות הבעיה היא שהאדם מקובע בהכרתו ששמחה היא רק רגש פסיבי, תוצאה של מצבו החיובי. ולכן כשהוא לא כל כך רואה 'סיבה למסיבה' במצבו הגשמי והרוחני הוא אינו בשמחה. אך כשאדם מבין שהשמחה היא גורמת ומשפיעה את ההצלחה הוא לא מחכה, אדרבה הוא מתעסק מתייגע ועמל לגרום לה לקרות, דרך אפקט השמחה.

שמחה היא אמנם רגש פנימי אך כמו כל רגש, האדם יכול לנהל ולדחוף את עצמו לכיוון ואחרי המעשים נמשכים הלבבות. כשאדם מתנהג בתנועות חיצוניות של שמחה ונמרצות, מדבר רק דברים המשמחים והכי חשוב חושב רק דברים מעודדים ומרוממים לאט לאט בסופו של התהליך הוא יהיה שם.

ישנם גם גלגלי עזר חיצוניים כמו הומור ומילתא דבדיחותא. אחד מגדולי ישראל בזמן הגמרא היה נוהג לפתוח את שיעוריו עם מילתא דבדיחותא כדי לפתוח את ליבם ומוחם של התלמידים.

אלא שכאן צריכה להיות זהירות שהאדם לא יסחף לדברי ליצנות בצורה אובססיבית כי אז הוא הופך

■ עוד בעיתון ■

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

הארון כסמל הענוה
מחמשת כלי המשכן (הארון, השולחן, המנורה ושני המזבחות) הכלי הראשון שנצטוה משה לעשות היה הארון...
המשך בעמ' 2

וקרא זה אל זה ואמר / תגובות
תגובה אנונימית למאמרו של משה מאלר ותשובה בצדה
"לאחר קריאת מאמר ארוך זה (תגובה למאמרו של הרב ד"ר חיים שיין ב"ישראל היום" של משה מאלר)...
המשך בעמ' 3

שו"ת חורף
שאלה: האם מותר לתת לעובד אריתראי לנקות את המחבת הענקית ע"י הדלקתה במתג ההפעלה החשמלי?...
המשך בעמ' 6

סיפור לשבת
רבי אלימלך מתייצב לעזרת ר' שמעלקי
בהגיע הרה"ק רבי ר' שמעלקי לראשונה לעיר ניקלשבורג זי"ע, מצא שם מתנגדים רבים...
מעשה המלך ולו בת יחידה
הרה"ק רבי יהושע מבעלז זי"ע סיפר שראה פעם את הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע בחלום...
המשך בעמ' 5

שביבים
■ פני תינוק
■ ופניהם איש אל אחיו
■ הדוגמא האישית
■ מי היה הסנדק של שמעון פרס?
■ כששוכחים לרגע מהרועה / מבוא פורים
המשך בעמ' 7

להיות בהגדרת 'כת ליצנים' שהיא מנותקת לגמרי מהקדושה. הליצנות כמוה כתרופה כשהיא בצורה זהירה ומבוקרת זה טוב אבל כשלוקחים יותר מדי היא מביאה את האדם לזרימת יתר הוללות ולפתיחת הלב ללא הגבלות והתוצאה הבלתי נמנעת היא פריקת עול מלכות שמיים.

האומה הקדומה הפלשתים היו ליצנים. הם נקראו בשם זה היות שההומור המופרז גורם לליבו של האדם להיות 'מפולש' פתוח מצד אל צד ללא ריסון, דבר שיכול להביא לתוצאות הרסניות. כדברי חז"ל שליצנות אחת בכוחה לדחות אף מאה תוכחות.

השימוש הזהיר באפקט הליצנות, רמוז מיד בתחילת התהילים. 'אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמד ובמושב לצים לא ישב'. הדגש השלילי הוא דווקא על 'ישב' באופן של קביעות. אבל טעימה בעלמא היא דוקא חשובה וחיובית.

דבר צחות ובדיחה טובה יכולים לעזור מאוד בתחום החסד עם הבריות. הגמרא מספרת על שני בדחנים שהיו בשוק משמחים את הבריות שאליהו הנביא אמר עליהם שהם במדרגה גבוהה מאוד. לגרום ליהודי לחייך ולשמוח זהו דבר נעלה ביותר. וכדרשת חז"ל על הפסוק 'ולבן שיניים מחלב' - גדול המלבין שיניו לחבירו (מראה לו פנים שמחות ומאירות וגורם לו מצב רוח חיובי) יותר מהמשקהו חלב.

ישנו אופן נוסף בו הליצנות היא כלי חיובי, כשצריך להבהיר בצורה מוחצת את שלילת העניינים הרעים. 'כל ליצנות אסורה - חוץ מליצנותא דעבודה זרה'.

דרך הליצנות המסר מועבר בצורה מוחשית חדה וברורה באופן שלא ניתן לכמתו במילות הסבר מסודרות.

פרשת תרומה

הארון כסמל הענוה

/ הרב יעקב הלוי פילבר

מחמשת כלי המשכן (הארון, השולחן, המנורה ושני המזבחות) הכלי הראשון שנצטוה משה לעשות היה הארון, ועל כך אמרו במדרש: "מה תורה קדמה לכל, כך במעשה המשכן הקדים הארון לכל" (מדרש הגדול). הארון שבמשכן מסמל את התלמיד חכם וממנו אנו לומדים על כמה מתכונותיו של התלמיד חכם. כמו המאמר: "כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם" (יומא עב ב). שנלמד מהנאמר על הארון: "וצפית אותו זהב טהור, מבית ומחוץ תצפנו". ובמדרש הגדול הוסיפו על כך ואמרו: "והלא דברים קל וחומר, ומה ארון שאינו לא שומע ולא מדבר, ולא יודע מה בתוכו, כתוב בו: 'מבית ומחוץ תצפנו', כדי שיהא תוכו כברו, תלמיד חכם שהוא רואה ושומע ויודע מה בתוכו, ונדון על השערה (כלומר: מדקדקים עמו כחוט השערה) עאכו"כ שצריך שיהיה תוכו כברו". תכונה נוספת הנחוצה להיות בתלמיד חכם, שגם אותה אנו לומדים מהארון, היא תכונת הענווה, שאותה לומדים חז"ל ממה שנאמר: "ועשו ארון עצי שטים, אמתיים וחצי ארכו, ואמה וחצי רחבו, ואמה וחצי קומתו' - כל אמות של מקדש היו שלמות, חוץ משל ארון שהיו שבורות, אמתיים וחצי ארכו, ואמה וחצי רחבו, ואמה וחצי קומתו, הזכיר חצי בין האורך בין ברוחב בין בקומה, מכאן לתלמיד חכם שצריך שיהיה שפל וענו ולבו נשבר בקרבו." (מדרש, הובא ב'תורה שלימה'). מהדרשות הללו מבואר שכל עוד לומד-התורה חסר מידות טובות, שהחשובה שבהן היא מדת הענווה, אינו נחשב לתלמיד חכם. על חשיבות הענווה לתורתו של התלמיד חכם כתב הרמב"ם בהל' תלמוד תורה (פ"ג ה"ט): "דברי תורה נמשלו כמים, שנאמר: 'הוי כל צמא לכו למים' לומר לך: מה מים אינם מתכנסין במקום מדרון אלא נוזלין מעליו ומתקבצין במקום אשבורן, כך דברי תורה אינם נמצאים בגסי הרוח, ולא בלב כל גבה-לב, אלא בדכא ושפל רוח שמתאבק בעפר רגלי החכמים, ומסיר התאוות ותענוגות הזמן מלבו".

מידת הענווה כמידה הכרחית לא רק להבנת דברי התורה, אלא גם שבלעדיה אי אפשר לרדת לאמת העמוקה של התורה, מסביר הגר"א על פי המסופר בגמרא (ב"מ נט ב) על רבי אליעזר בן הורקנוס שאחר שהשיב לחכמים כל תשובות שבעולם ולא קבלו ממנו, אז אמר להם: "אם הלכה כמותי חרוב יוכיח, נעקר חרוב ממקומו מאה אמה... אם הלכה כמותי אמת המים תוכיח, חזרו אמת המים לאחוריהם... אם הלכה כמותי כותלי בית המדרש יוכיחו, הטו כותלי בית המדרש ליפול". ולכאורה התנהגותו של רבי אליעזר היא תמוהה האם הוא מבקש במעשה להטים להכריע את ההלכה? ואם לא, מה הייתה כוונתו של רבי אליעזר בהביאו את מעשי הפלאים? ומסביר הגר"א שהאמת התורנית היא עמוקה ולהשיגה הוא למעלה מיכולתו האנושית של האדם, ועל כן כדי לזכות לכוון לאמיתה של תורה מלבד הלימוד צריך הלומד גם לסייעתא דשמיא, וכדי לזכות לסייעתא דשמיא צריך שתהיינה באדם שלש תכונות יסוד שתעשנה אותו כלי ראוי לזכות לסייעתא דשמיא. ושלושת התכונות הן: א. הסתפקות במועט, ב. ענוה, ג. התמדה, ועל פי היסוד הזה צריך להבין את התנהגותו של רבי אליעזר בבית המדרש, אחר שהשיב להם כל תשובות שבעולם ולא קבלו ממנו, חשש רבי אליעזר שמא מה שאין מקבלים ממנו הוא בגלל שהם חושבים שאין בו התכונות הללו, ולכן אין תורתו תורת אמת, על כן אמר להם: אם הלכה כמותי, החרוב יוכיח, לא שהלכה כמותו, אלא שיש בו מדת ההסתפקות במועט, שהרי החרוב הוא סמל ההסתפקות במועט כמו שאמרו (ברכות יז ב): "וחנניא בני די לו בקב חרובין מערב שבת לערב שבת". וכשראה שלא מקבלים ממנו למרות הוכחת החרוב חשב שמא הם חושבים שאכן יש בו מדת ההסתפקות אבל חסרה לו התכונות האחרות, על כן אמר להם: "אם הלכה כמותי אמת המים תוכיח" וכוונתו לא שתוכיח שהלכה כמותי, אלא שהמים שהם סמל הענווה, שיורדים תמיד למקום הנמוך, יוכיחו שיש בי מדת הענווה. וכך גם לגבי התכונה השלישית שהיא ההתמדה, שאותה יוכיחו "כתלי בית המדרש" שהם מסמלים את ההתמדה המתרחשת בין כתלי בית המדרש. מדבריו אנו למדים שתכונת הענווה היא הכרחית להבנה אמיתית של התורה.

וקרא זה אל זה ואמר — תגובות

תגובה אנונימית למאמרו של משה מאלר ותשובה בצדה

"לאחר קריאת מאמר ארוך זה (תגובה למאמרו של הרב ד"ר חיים שיין ב"ישראל היום" של משה מאלר) הייתי מצפה שיביא ציטטא מהרמב"ם או מהשו"ע - ובשורה אחת כזאת ישכנע בצדקת דבריו. במקום זה יש מאמר ארוך שאינו משכנע מבחינה לוגית ועובדתית

לדוגמא: לדבריו, הרבי לא המליץ לסוע לא"י כי שם מתקלקלים ויש מעבירים על דת-הרבי לא התנגד לנסיעה לארה"ב-הגיעו לשם במאה ה-19 וה-20 עד למלחמת העולם השניה כמיליון יהודים, כמעט פי 10 מהעולים לארץ-שם לא היו "ציוניים" שקלקלו אותם, והעובדה היא, שהם התקלקלו. זאת ועוד: באירופה המעטירה מי קילקל את היהודים-הציונים? ולפני הציונות מי קילקל? ועיקר העיקרים: מי הפריע לרבניים להשתלט על התנועה הציונית ולהופכה לדתית? להשקפתו רוב היהודים היו שומרי מצוות? ועוד: האם כמה ציונים קילקלו עשרות אלפי יהודים ברחבי אירופה? זה נשמע הגיוני? היה להם כח מאגי? וזה מחזיר אותנו לויכוח הישן. שהרי כל חכמתם של הרבנים והרביים לא עמדה להם בטיפול בזרמים הרוחניים של אותה התקופה ובמתן מענה הולם לרחשי הלב של היהודים עוד בימיה של המהפכה הצרפתית. לצערנו הם ממשיכים בדרך זו גם בימינו".

(על התגובה חתום משה בצרוף הדואר האלקטרוני שלו)

תגובה למכתב האנונימי המצפה כי "בשורה אחת ישכנע בצדקת דבריו"

לא נתבקשתי להגיב משום שהכותב לא ביקש זאת.

במכתבו, גם אין פנייה אליי, אין שם של מכותב או כל פנייה אחרת כגון "לכבוד" וכדו'

אין גם סיום בנוסח "אבקש התייחסותכם". פרט להתרסה-לשמה, ופרט ל"הייתי מצפה", אין כאן כל פנייה מכובדת, לא אישית ולא ציבורית.

הכותב, אם נשים לב, כלל אינו מטריח עצמו להזדהות. יש אמנם כתובת דוא"ל, אלא שאין בה שם משפחה.

אי לכך, סבורני, שפטור אני מהתייחסות למכתב אנונימי שגם אינו פונה אל מישהו ורק מעיר "כללית" בנוסח "פגע וברח". הפנייה מזכירה לי את הפאשקאווילים האנונימיים המודבקים ברחובותיה של עירנו, המשמיצים את זולתם (במקרה דנן: את "הרבנים והרביים". לשון הרע על ציבור מסויים, גם ללא שם-אישי, אף הוא לשון הרע מדאורייתא לדעת ה'חפץ חיים').

(במכתב התשובה שלי לחיים שיין הזדהיתי בשמי המלא, ולא הסתתרתי מאחורי כתובת דוא"ל בלתי ניתנת לפיענוח, עשיתי כל מאמץ להשיג את כתובת הדוא"ל שלו (של ח' שיין) במערכת העיתון בה פורסמו דבריו, אלא שלא הסכימו למסור לי אותה, ביקשתי שיעבירו אליו את תוכן דבריי אך טרם הגיעתני תשובה שלו. כך נהגתי אני, ככותב תגובה המכבד את עצמו ואת הבמה בה הוא מפרסם דבריו).

עם זאת, מאחר שנתבקשתי להגיב אתייחס לכמה נקודות.

ראשית, אין אני אוהב את העקיצות הציניות המושחלות בדבריו של הכותב האנונימי. הערותיו פוגעניות, דוקרות ולא ענייניות: כבר בפתיחת דבריו הוא מגדיר את דבריי כ"מאמר ארוך זה". לא מצאתי בדבריי אריכות שלא לצורך. הכותב האנונימי, לעומת זאת, כותב שוב, בשורה הבאה כי ה"מאמר ארוך" ומוסיף גם "שאינו משכנע מבחינה לוגית ועובדתית". לא שׁוּכַנַע, הרי זה לגיטימי. לדעת הכותב האנונימי המאמר "אינו משכנע לוגית ועובדתית". כשם שאני לא שוכנעתי מדבריו של חיים שיין, שאגב טרח להזדהות בשמו, וזה לגיטימי שלא קיבלתי את דבריו, כך רשאי הכותב האנונימי שלא להשתכנע מדבריי שלי. זה טבעה של דמוקרטיה, וזו תמצית חופש הביטוי. אין הכרח לשכנע ואין הכרח להשתכנע. זכותו של כל כותב להביע דעתו, גם אם לדעת מאן-דהוא איננה משכנע.

הכותב האנונימי מוסיף כי היה "מצפה שיביא ציטטא מהרמב"ם או מהשו"ע-ובשורה אחת כזאת ישכנע בצדקת דבריו". לא ברור לי כיצד "ציטטה מהרמב"ם ומהשו"ע בשורה אחת" תשכנע בצדקת דבריי. מאחר שהכותב "היה מצפה", הגם שלא ביקש זאת ממני, אביא לו "ציטטא" מהרמב"ם, אם כי לא "בשורה אחת כזאת", משום שגם הרמב"ם כתב "מאמר ארוך". יתכן שגם דברי הנשר הגדול לא ישכנעו את הכותב האנונימי "לוגית ועובדתית", כשם שלא השתכנע ממאמרי חז"ל עליהם הסתמכתי בדבריי. לא אנסה לשכנעו ביותר מכך:

"דרך ברייתו של אדם", כותב רבינו משה בן מימון (הלכות דעות, פרק ו הלכה א) "להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעו וחבריו, ונוהג במנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד, כדי שילמוד ממעשיהם; ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך, כדי שלא ילמוד ממעשיהם וגו'".

עוד כתב הרמב"ם (שם, הלכה ב): "וכן אם היה במדינה שמנהגותיה

רעים, ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה, ילך למקום שאנשיו צדיקים, ונוהגים בדרך טובים. ואם היו כל המדינות שהוא יודען ושומע שמועתן נוהגים בדרך לא טובה, כמו זמננו זה, או שאינו יכול לילך למדינה שמנהגותיה טובים, מפני הגייסות או מפני החולי יישב לבדו יחידי (...) ואם היו רעים וחטאים, שאין מניחין אותו לישב במדינה אלא אם כן נתערב עימהן ונוהג במנהגן הרע, ייצא למערות ולחוחים ולמדברות ואל ינהיג עצמו בדרך חטאים וגו'".

הגע עצמך, הגם שהרמב"ם אינו מזכיר כאן מפורשות לא את צ'כוסלובקיה ולא את האדמו"רים שהיו בה, אף לא את ארץ-ישראל הקדושה, תוכן דבריו ברור. אמת, יוכל הטוען להשתמט בטיעון כגון: מי קבע שארץ-ישראל שבאותם ימים (ימי ערב השואה) היתה 'מדינה שמנהגותיה רעים ואין אנשיה הולכים בדרך ישרה', ומי קבע שצ'כוסלובקיה, בצילו של האדמו"ר, היתה "מקום שאנשיו צדיקים ונוהגים בדרך טובים". לא יעלה בידי לשכנע את מי שמשוכנע מראש, ולא אצליח לעולם להוכיח למי שעיניו טחות מלהכיר בעובדות. אך המודה על האמת יסכים עימי, שהיתה בארץ-הקודש - בתקופה מסויימת - מגמה ברורה של ניסיון "העברה על דת". ילדי טהרן וילדי תימן, כמו גם רבים מילדי עולי ארצות המזרח, הוכנסו במגמתיות ובשיטתיות על ידי 'הסוכנות' והמוסדות הרשמיים בארץ לקיבוצים חילוניים של 'השומר הצעיר' ולא למקומות בעלי צביון דתי או חרדי, וכל המעיין במסקנותיה הרשמיות של הועדה אשר מונתה לחקור את פרשת ילדי תימן, ימצא אישור וסימוכין לכך מפי מקורות רשמיים של מדינת ישראל, מפי חוקרים שאינם בהכרח חובשי כיפה.

ירצה הכותב האנונימי להתעקש ולטעון כי הונגריה של תקופת ערב השואה לא היתה מקום של צדיקים וחכמים שאליהם יש להתחבר ולישב אצלם תמיד כדי שילמוד ממעשיהם, כדברי הרמב"ם, יוכל להתעקש ויוכל אף לומר שהוא חולק על הרמב"ם. לא אעצור בעדו. מי שהעיד על עצמו בתחילת דבריו שאיננו מקבל את מאמרי חז"ל הרבים שעליהם הסתמכתי בדבריי וכתב שהם "אינם משכנעים לוגית ועובדתית", לא אמנע בעדו לחלוק על דברי חז"ל. לגבינו, יהודים האמונים על התורה ומצוותיה, דברי חז"ל הם קודש קודשים, כמו גם דברי הרמב"ם ושאר הפוסקים, ראשונים ואחרונים, ואותנו הם משכנעים מאד מאד, גם "לוגית" וגם "עובדתית".

עוד כותב הכותב האנונימי שבאמריקה "לא היו ציוינים שקלקלו אותם-העובדה היא שהם התקלקלו. זאת ועוד-באירופה המעטירה-מי קילקל את היהודים-הציונים? ולפני הציונות מי קילקל?" (ציטטתי מלשון הכותב). אסכים עימו בשתי נקודות שכתב. האחת, שיהודים יראים ושלמים "התקלקלו" גם באמריקה וגם באירופה שלפני השואה ואף לפני הציונות. והנקודה השנייה שהנני מסכים עימו לגביה שלא ניתן "לקלקל" אדם אחר, כל עוד הלה אינו מעוניין מעצמו "להתקלקל". בהחלט, וזה נכון, מי שכוחו במותניו ואמונתו איתנה ויציבה לשחות נגד הזרם ולעמוד על דעתו ודתו, לא "יקלקלוהו" לא ציונים, לא משכילים ולא אף אחד אחר.

ואולם, כבר פסק הרמב"ם ברורות כי "דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחבריו, ונוהג במנהג אנשי מדינתו. לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד, כדי שילמוד ממעשיהם; ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך, כדי שלא ילמוד ממעשיהם". וכבר הצהיר הכותב האנונימי שאת דברי הרמב"ם הוא מוכן לקבל (כך כתב, מפורשות, כי "בשורה אחת כזאת ישכנע בצדקת דבריו"). מאחר שהצהיר הכותב האנונימי שדברי הנשר הגדול מקובלים עליו, יודה-נא בוודאי שגם אם אין הציונים "מקלקלים", על כל פנים האדם מטבעו, מדרך בריאתו, נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר סביבתו ואנשי מדינתו ולמד ממעשיהם של הסובבים אותו. נמצא, אפוא, שהציונות לא "קילקלה" איש, אולם מציאות (לא רק "לוגית" אלא "עובדתית") היא, שרבים וטובים שנסחפו אחריה ונשאבו אחר דרכה, זנחו נטשו את תורת אבותיהם ומורשתה. "רבים נשא הרוח" (כלשונו של משוררנו הלאומי), ולא לחינם "צנח לו זלזל", על כן ראשי המשכילים וציוניה קראו "אַל תִּשְׁמַע, בְּנִי, אֶל מוּסַר אָב, וְלְתוֹרַת אִם אַל אֵזֶן תַּט" (כלשונו של דוד שמעוני, המשורר הציוני שלימד בגימנסיה 'הרצליה' ושירו הנ"ל - המהופך לציווי התורני של 'שמע בני מוסר אביך ואל תיטוש תורת אמך' - פורסם בעיתון 'התקופה' (1920) והפך עד מהרה - ולא בכדי - להימנונה של התנועה הציונית. על כן, מסכים אני בכל לב עם קביעתו של הכותב האנונימי כי "התנועה הציונית לא קילקלה איש", וכי מי שאינו רוצה להתקלקל - איננו מתקלקל. לא. הציונות לא "קילקלה". היא רק הסיתה, המרידה, כל-כולה דגלה במרד, ואם - לדברי הכותב האנונימי - הסתה אין בה ממש, ועל כן אין להאשים את המסיתים הקוראים לעזיבת-הדת משום שהבחירה ביד כל אדם, כי אז (אם נמשיך את הקו הזה עד הקצה שלו) אין לנו להלין על גדולי המסיתים בדורנו, יושבי ברלין, אף לא על יוּלְיוּס ש' ועל יוֹזֶף ג'. שהרי - לדעת הכותב האנונימי - מי שאינו מעוניין להיות מוּסָת, לאו בר-הסתה הוא!

טענה מוזרה מאד כותב מיודענו האנונימי - שעד-עתה לא הניח לנו להתוודע לזהותו. הוא כותב: "ועיקר העיקרים-מי הפריע לרבנים להשתלט על התנועה הציונית ולהופכה לדתית?" - אתמהה עליו. וכי ממתי משתלטים "רבנים" על תנועות לא להם על מנת להופכן לדתיות? וכי איזה עניין היה צריך להיות ל"רבנים" להשתלט על תנועה זו או אחרת כדי להופכה לדתית? וכי "שתלטנים" הם, הרבנים?

להזכירך, רבי שאול היקר, אם כי אפשר שהכותב האנונימי לא יודה בכך, שאדמו"רים חסידיים ורבנים ליטאיים קדמו את העליות הציוניות בכל הנוגע לעלייה לארץ הקודש ולהתיישבות בה. ודי לציין, לשם דוגמה בלבד, את רבי ישראל משקלוב בעל 'פאת השולחן' ושאר תלמידי הגר"א לצד רבי מנחם מנדל מויטבסק בעל 'פרי הארץ' ורבי אברהם מקאליסק תלמידי הבעש"ט הקדוש ותלמידיהם, כמו גם הרב אברהם מאווריטש בעל 'בת עין' ועוד רבים רבים, אשר הגיעו ארצה, התיישבו בה, שנים רבות לפני שצפה תיאודור הרצל במשפטו של אלפרד דרייפוס והגה, כתוצאה מכך, את רעיון 'מדינת היהודים' (באוגנדה תחילה...)

כותבנו האנונימי מסיים: "וזה מחזיר אותנו (?) לויכוח הישן: כל חכמתם של הרבנים והרביים לא עמדה להם בטיפול בזרמים הרוחניים של אותה התקופה ובמתן מענה הולם לרחשי הלב של היהודים לפחות מהמהפכה הצרפתית. לצערנו הם ממשיכים בדרך זו גם בימינו". לדאבון הלב, מעיד הסיום על הדעות של כותב הדברים, וכבר אמרו חכמינו כי 'הכל הולך אחר החיתום'. חתימתו זו של הכותב האנונימי מעידה, כאלף עדים, על השקפתו בכל הנוגע לאמונת

משפחת אדר מודיעים בשמחה

חכמים. אם - לדבריו - "כל חכמתם של הרבנים והרביים לא עמדה להם בטיפול בזרמים הרוחניים של אותה התקופה", ואם, לדבריו, "הם ממשיכים בדרך זו גם בימינו", דומני שבזאת נסתם הגולל על כל סיכוי ואפשרות לנסות ולשכנע את הכותב האנונימי. כאשר יהודי דתי מעז להתבטא כנגד חכמתם של "הרבנים והרביים", כואב הלב שנשתכח מזיכרונו של הכותב האנונימי הדתי מה שנאמר בתורה (שמות יד, לא) "ויאמינו בה' ובמשה עבדו", וכבר פירשו רבותינו בעלי התוספות (ב'הדר זקנים'): האמינו שהוא (משה) עבד הקדוש ברוך הוא, ובמצותו עשה הכל. ובכל דור ודור, הרבנים שבאותו דור כמוהם כמשה בדורו, ומאחר שחביבים עליו, על הכותב האנונימי, רק ציטוטים מהרמב"ם, אף אני אביא כנגדו ציטוטים מהנשר הגדול (הלכות תלמוד תורה פרק ה הלכה א): "ואין לך כבוד גדול מכבוד הרב ולא מורא ממורא הרב. אמרו חכמים: מורא רבך כמורא שמים. לפיכך אמרו: כל החולק על רבו, כחולק על השכינה (...) וכל העושה מריבה עם רבו, כעושה מריבה עם השכינה (...) וכל המתרעם על רבו כמתרעם על ה' (...) וכל המהרהר אחר רבו כאילו מהרהר אחר שכינה".

ייטיב לעשות, אפוא, הכותב האנונימי הדתי, אם יקבל על עצמו לשוב בתשובה שלימה מאמירות כגון אלו, לבל יהא, חלילה, בגדר המהרהר אחר "הרבנים והרביים", ולא יהא כמתרעם על השכינה, ולא יהא ח"ו כעושה מריבה עם השכינה, אלא יהא מורא "הרבנים והרביים" עליו כמורא שמים, ומשיקבל על עצמו ברבים לשוב בתשובה שלימה, ויקבל על עצמו אמונת חכמים שלימה (וייטיב לעשות אם יפרסם את תשובתו ברבים, למען תקן את הרושם הנורא שנתקבל מדבריו), בוודאי יראה ה' ויסלח לו.

(משה מאלר)

סיפור לשבת

רבי אלימלך מתייצב לעזרת ר' שמעלקי

בהגיע הרה"ק רבי ר' שמעלקי לראשונה לעיר ניקלשבורג זי"ע, מצא שם מתנגדים רבים. שמע זאת הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'נסק זי"ע, ונסע לשם. ויהי כבואו, ביקש הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע לשאת דרשה. בדבריו, סיפר הצדיק את המעשה הבא:

הגרף פוטוצקי היה מפורסם כעשיר מופלג. באחד הימים, נסע הגרף בענייני מסחרו לירייד ולקח עמו סכום כסף נכבד. עמו נסעו משרתו והעגלון. בהיותם בדרך, נדברו העגלון והמשרת לרצוח את הגרף ולהתחלק ביניהם בכספו. אמרו ועשו. בבואם ליער, התנפלו עליו והרגוהו, את גופתו השליכו ואת כספו נטלו. החליטו השניים, שהמשרת יציג את עצמו כגרף, ואף יתלבש בבגדיו המהודרים, ואילו העגלון יהיה משרתו.

לימים, חלה העגלון - הגרף המדומה - ונפל למשכב. אמנם, כסף לא חסר לו, ומיד הובהלו למיטתו טובי הרופאים. הרופאים רשמו תרופות שונות, אך מאומה לא הועיל. לבסוף, הגיע אל המקום רופא כפרי, רופא פשוט. כשבדק את ה"גרף" החולה, הבין מיד במה מדובר, ורשם תרופה מסוג אחר. למרבה הפלא, הבריא החולה לאלתר. סיפר הרופא הכפרי את אבחנתו ואמר: הרופאים הבכירים סבורים היו שאכן גרף אמיתי הוא, שקיבתו מעודנת ומאכליו משובחים, על כן רשמו לו תרופה בהתאם. ואולם אני הבנתי את התרמית שנעשתה כאן, ומאחר שראיתי שאדם פשוט הוא ה"גרף" שלפניי, רשמתי לו תרופה המיועדת לקיבה גסה ומגושמת, כראוי לו, ואכן הבריא מיד.

כך, ביאר הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע בדרשתו ואמר, הרה"ק הרבי ר' שמעלקי - מציע לכם, אנשי העיר, תרופות מעודנות, אולם, כנראה, כאן צריך להגיש תרופות חזקות וחריפות ביותר, על כן צריך היה הרה"ק הרבי ר' שמעלקי לומר: פלוני, אתה עברת עבירות אלו ואלו, אלמוני אתה עברת עבירות אלו ואלו... שמעו הנוכחים, וראו שלפניהם יהודי שיודע את אשר הוא שח ומכיר את מסלול העברות של כל הנוכחים. חדרו הדברים ללבם ונתעוררו לתשובה, עמדו וביקשו מחילה ומיהרו לפייס את הרה"ק הרבי ר' שמעלקי, והצדיק ניאות למחול להם, והשלום והשלווה שררו בעיר...

המשך בעמוד הבא...

מעשה במלך ולו בת יחידה

הרה"ק רבי יהושע מבעלז זי"ע סיפר שראה פעם את הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע בחלום, והצדיק אמר לו שבכל דור ודור יש לו תלמידים, והוסיף: בדורך רוצה אני שאתה תהיה מתלמידיי. הכיצד? הסביר הצדיק: אומר לך תורה משלי, ועי"ז תהיה תלמידי.

הרבי מבעלז אמר אחר כך את התורה אשר שמע מפי הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע. וכך אמר לו הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע: בפרשת בשלח מובא שכשראו ישראל את מצבם, צעקו אל ה' (שמות יד, י): "וּפַרְעֹה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסֵעַ אַחֲרֵיהֶם וַיִּירְאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה'", והשי"ת אמר למשה רבינו: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה" מַה תִּצְעַק אֵלָי? דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסָּעוּ". וקשה, מהו "מַה תִּצְעַק אֵלָי"? והלא באמת מצבם היה איום ונורא, שלפניהם הים ומאחוריהם המצרים, ולצידם המדבר הנורא, עקרבים ונחשים, ומה היה להם לעשות אם לא לצעוק לפניו ית'? וכי למי יצעקו אם לא להשי"ת? אלא, ביאר הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע בסיפור הבא:

מעשה היה במלך ולו בת יחידה, והכל נתקנאו בה, שבת-מלך היא. כשהגיע יומה לילד, נתקשתה ללדת, והייתה בסכנת נפשות גדולה. הזעיק המלך את טובי הרופאים והמומחים, זה יעץ בכה וזה יעץ בכה, ומאומה לא הועיל. לבסוף, הגיע חכם אחד שאמר שבידו סגולת-רפואה, שתועיל ללידה קלה ומהירה. שמע המלך כך, שמח שמחה רבה. ביקש החכם שכל הנוכחים ייצאו מן החדר, ויישארו רק הוא והמלך והבת היולדת. או אז אמר החכם למלך: הודע-נא בראש חוצות שבשעה טובה ומוצלחת, ילדה בתך ילד בריא! תמה המלך: מה זאת, והרי עודנה בציריה, ומה לי להכריז הכרזה שכזו בראש חוצות? אולם החכם בשלו: זו היא הרפואה לה. כששמע המלך כך, והבין שזו תהא הרפואה לבתו, מיהר והכריז לאנשי הארמון והחצר, שבתו ילדה בשעה טובה ומוצלחת ילד בריא! ואף הורה לבשר כך לכל אנשי עירו ומדינתו. מיד לאחר שההכרזה פשטה בעם, ילדה הבת ילד בריא! תמה המלך, ויהי הדבר בעיניו לפלא. הסביר לו החכם: עצתי - עצה פשוטה הייתה. הבנתי, שרבים קינאו בבתך, בהיותה בת-המלך, ורבו המכשפות ברחבי המדינה שכישפו לבל תוכל ללדת, והמצב חמור ביותר. אולם בשעה שהוכרז על ידך שבתך ילדה, בשעה טובה, הפסיקו המכשפות את פעולתן, וכבר הבינו שאין בכוחן לפעול עוד מאומה. מאחר שכך, נפתחו שערי רחמה, ונולד הילד!

אף כאן, ביאר הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע ואמר, זהו שאמר השי"ת למשה רבנו ע"ה: "מה תצעק אלי", מאחר שצועק אתה, משמע שהמצב נורא ואיום, והרי הם פועלים בכל כוחם (כוחות הטומאה והכישוף של המצרים), על כן "דבר אל בני ישראל ויסעו" - או אז יראו שישראל כבר נוסעים, יבינו שכוחם לא עמד להם לפעול נגד ישראל, שהרי נוסעים הם - משמע שלא הצליחו בכשפיהם, וישראל זכו לישועה הן למטה והן למעלה, ומתוך כך אכן זכו להיוושע, וכבר אין מקום לקטרוגם שהיו אומרים 'הללו והללו'. זו הייתה ה'תורה' אותה אמר הרה"ק מליז'ענסק זי"ע לרה"ק ר"י מבעלז זי"ע, וב'תורה' זו נהיה לתלמידו...

❊

מפי הרה"ק מביאלה זי"ע שמעתי את המעשה הבא אודות הרה"ק רבי יהושע מבעלז זי"ע. באחרית ימיו היה הצדיק מבעלז חולה, ונסע לוינה לצורך ניתוח. עמו נסעו ברכבת הגבאים, ואף הרופא המנתח נלווה אליו. בהיותם בדרך, פנה הרבי מבעלז זי"ע אל המנתח ושאלו האם מאמין הוא בביאת המשיח. נענה הרופא ואמר: הנני שומר תורה ומצוות, ב"ה, אולם את המושג של ביאת המשיח אינני מבין, מה זאת, יבוא עני הרוכב על החמור וכולם יפחדו מפניו, כיצד יתכן הדברי? זקף הרבי מבעלז את גבותיו (היו לו גבות עבות שכיסו את עיניו) ונתן בו את עיניו עד שהרופא קיבל פחד גדול כל כך וכל גופו רעד מפחד. אמר המנתח: רבנו, חוששני שלא אוכל לעשות את הניתוח, שמא במהלך הניתוח ארעד מפחד! שאלו הצדיק: וכי מה עשיתי לך, האם עשיתי לך משהו? א"כ מתוך כך תבין שיבוא יהודי עני ורוכב על החמור, וכולם ירעדו מפניו. השיב הרופא: רבנו, הריני מאמין כברי! ■

שו"ת חורף הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שואל ליאור אשד: האם מותר לתת לעובד אריתראי העובד בניקיון המטבח, לנקות את המחבת הענקית ע"י הדלקתה במתג ההפעלה החשמלי, כך שהמים שבתוכה ירתחו וימיסו ביחד עם חומרי הניקוי את האוכל שנדבק בדפנות המחבת ובתחתיתה?

תשובה: איני יודע אם כוונת השואל לחשוש מצד הלכות 'שבת' – איסור 'אמירה לנכרי' או מצד חשש 'בישולי גויים' (כמו שיבואר לקמן) ולכן אבאר כל דבר לגופו:

אם המדובר הוא בשבת והשאלה אם יש בזה איסור 'אמירה לנכרי' יש לדון בזה מצד כמה נידונים:

א) אמירה לנכרי בהפעלת המחבת החשמלית: נראה שאם אנו רק אומרים לגוי לנקות את המחבת ויש אפשרות לעשות זאת בדרך המותרת בשבת והוא לטובתו ולנוחיותו עושה זאת בדרך האסורה - אין בזה איסור של אמירה לנכרי[א].

ב) אמירה לנכרי באיסור הכנה משבת לחול: מכיוון שמחבת זו היא חשמלית ולא נוכל להשתמש בה במהלך השבת אם כן ניקויה הוא בגדר הכנה משבת לחול ויש הסוברים שהכנה משבת לחול

אסורה גם על ידי נכרי, אך מכל מקום אם הגוי תפקידו להדיח את הכלים ומצדנו הוא יכול לעשות זאת במוצאי שבת אבל הוא לטובתו עושה זאת בשבת כדי לפנות לעצמו זמן פנוי במוצאי שבת הרי זה מותר שעושה כן על דעת עצמו[ג].

ג) אמירה לנכרי בטלטול מוקצה: בהנחה שהמחבת לא דלקה בכניסת השבת אם כן דינה ככלי שמלאכתו לאיסור שמותר לומר לנכרי לטלטלה[ד] ועוד שאם אכן התקיימו תנאי ההיתר דלעיל הרי זה טלטול כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו המותר בשבת.

וכל זה מצד הלכות שבת, אך אם כוונת השואל היא באופן כללי (לאו דווקא בשבת) לחשוש לכשרות המחבת שמכיוון שהגוי הדליק את המחבת ובישל מחדש את שאריות האוכל הרי שאוכל זה כעת מוגדר לכאורה 'כבישולי גוים' והמחבת בלועה מאוכל זה ואם כן המחבת בלועה באיסור דרבנן ויש להכשירה כמבואר בשולחן ערוך[ה], - הדבר פשוט שאין לחוש לכך מכמה סיבות:

א) שאריות האוכל הדבוקות למחבת הם כבר מבושלות ולא שייך איסור בישולי גויים כשהגוי מבשל אוכל שהוא כבר מבושל[ו].

ב) יתרה מכך, הגוי לא מתכוון כלל לבשל את המאכלים אלא כל כוונתו לרכך אותם כדי שיהיה אפשר על נקל לנקות את המחבת, ומבואר בשולחן ערוך[ז] שלא שייכת גזירת 'בישולי גויים' בבישול שנעשה ללא כוונת בישול[ח].

ג) עוד יש לומר שחומרי הניקוי פגמו את שאריות המאכל ובשעת הבליעה זה כבר לא מוגדר כאוכל כלל.

ויש עוד כמה צירופי היתר בעניין זה אבל אין צורך להוסיף במקרה זה על מה שכבר נכתב.

א - עיין ט"ז סוף סימן רע"ו.
ב - עיין אורחות שבת חלק ב' פרק כ"ב הערה רצ"ה.
ג - מ"ב סימן ש"ח ס"ק ט"ו.
ד - יו"ד סימן קי"ג סעיף ט"ז
ה - שם סעיף ו'.
ו - שם סעיף ה'.
ז - ואף שכוונת 'ריכוך' נחשבת בשבת כבישול מ"מ לפי המבואר בגמ' ע"ז דף ל"ח ובתוס' שם ד"ה 'קא משמע לן' מבואר שאין לדמות הגדרת בישול בשבת להגדרת בישול לגבי 'בישולי גויים' עיין שם.

שביבים / שאול שיף

פני תינוק

כותב רבי אברהם בן יעקב סבע בספרו "צרור המור":

הכרובים היו עם פני תינוק, והיו מונחים על הארון שבו מונחת התורה. מה שבא לרמוז לנו על התורה, שאותה לומדים תינוקות של בית רבן, שהם "סוככים בכנפיהם" על עם ישראל ומגינים עליו לבל יאונה לו כל רע.

ופניהם איש אל אחיו

מובא ב"על העדה":

"ופניהם איש אל אחיו" - סופי תיבות: שלום. וזה שאמרו חז"ל (יומא נ"ד): בשעה שהיו ישראל עולין לרגל מגוללין להם את הפרוכת ומראין להם את הכרובים שהם באהבה ובשלום זה עם זה, ואומרים להם: כך היא חיבתכם לפני המקום.

הדוגמא האישית

בספר תולדותיו "רבי יעקב" מביא, "שבימים שעמד בראש ישיבה מקומית בטורונטו, קרה פעם שהגאון רבי יעקב קמינצקי זצ"ל, סרב לקבל מלמד מסוים למשרת הוראה, משום שהבחין כיצד הוא מניח את מרפקיו על הגמרא תוך כדי לימוד.

לדעתי, אמר, הדוגמא האישית של המחנך כה חיונית עד שאיני רשאי להסתכן בהעסקת אדם כזה, הלוקה בהיעדר רגישות מספיקה לקדושת הגמרא".

"ניב המורה" / אהל שלמה

מי היה הסנדק של שמעון פרס?

כותב הרה"ג משה פרץ שליט"א / מקסיקו:

לכבוד ידידי כמוהר"ר ריח"מ אביחצירא נר"ו, שלום רב!

בדבר מש"כ בקובץ מרי"ח ניחוח (גליון קכד דף יג ע"ב) בשם ס' מתורתו דרבי אלעזר (מהדורה שניה עמוד ס) שסיפר על מהרא"מ שך זי"ל בזה"ל: כשמרן זצ"ל ניחם אבלים אצל הח"כ לשעבר הרב יצחק פרץ, הגיע שמעון פרס, ובין הדברים סיפר, שהחפץ חיים היה הסנדק שלו. מרן זצ"ל צעק בפני כל הנוכחים: הוא שקרן. כשהוא יצא, שאלו את מרן זצ"ל מאיפה הוא ידע? אמר להם מרן זצ"ל: אם החפץ חיים היה הסנדק שלו, הוא לא היה יוצא כזה בריה. ע"כ. ויש לי להוסיף ששאלתי על זה למהר"ר הלל זקס נר"ו, נכדו של הרב חפץ חיים זי"ל, בביקורו בעירנו יע"א בימים אלה, ואמר לי שנראה שצדקו דברי מהרא"מ שך זי"ל. שכן, מעולם לא שמע שהרב חפץ חיים זי"ל היה סנדק, ואף כשנולד הוא נר"ו הורה הרב חפץ חיים זי"ל שמהרח"ה אייגש זי"ל (מח"ס מרחשת) יהיה הסנדק, וכשנולד אחיו הורה שמהרח"ע גרודזינסקי זי"ל (מח"ס אחיעזר) יהיה הסנדק. עכ"ד נר"ו. אולם, שוב אמר לי מהרש"א לוין נר"ו (ראש ישיבת חפץ חיים בארגנטינה) בביקורו בעירנו יע"א בימים אלה, שלא נכון הדבר, שכן הרב חפץ חיים היה הסנדק של דודו שברית המילה שלו נערכה בעת ביקורו של הרב חפץ חיים זי"ל שם. גם סיפר לי מהרש"א לוין נר"ו הנז' בקשר לזה בשם מהרי"י קנייבסקי זי"ל (מח"ס קהילות יעקב) שפעם היה סנדק לתינוק א', ושוב יצא לתרבות רעה, ובא אביו לטעון להרב זי"ל שאיך אירע לו כך, אם חכם כמותו היה הסנדק, ושאלו הרב זי"ל מי הוליך את התינוק למילה, ומי החזיקו בשעת הברכות, ומי זימן בסעודת המילה, ובשומעו התשובות אמר שאכן נודע הדבר שאין הוא אשם.

מתוך מדור מכתבים למערכת בכתב העת החשוב "מרי"ח ניחוח" בעריכת הרה"ג רן אבוחצירא שליט"א

כששוכחים לרגע מהרועה / מבוא פורים

כותב ר' הראל רחימי הי"ו (אור יהודה):

בסיפור של פורים יש דבר והיפוכו: מצד אחד לא היה לעם ישראל זמן טוב יותר בגלות, ומצד שני לא היה זמן גרוע יותר בגלות.

מצד אחד תקופת פורים הייתה הטובה ביותר לעם ישראל בזמן הגלות. וזו היתה הפעם היחידה בהיסטוריה בה בת ישראל כשרה הייתה אשתו של המלך, הדוד שלה - מרדכי היהודי - שהיה נשיא הסנהדרין ישב בשער המלך, ואפילו קיבלו הזמנה להשתתף בסעודת אחשוורוש. היו להם יחסי ידידות מצוינים עם בית המלך.

מצד שני דווקא אז נגזרה הגזירה הקשה ביותר בהיסטוריה - "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, מנער ועד זקן, טף ונשים, ביום אחד".

נשאלת השאלה: למה דווקא במצב כל כך טוב, מתרחש דבר כל כך גרוע?

אומרת הגמרא, שהגזירה הגיעה בגלל שבני ישראל "נהנו מסעודתו של אותו רשע" (מגילה יב/א). בגלל שהם הרגישו ידידים של אחשוורוש, לכן הגיעה כזו גזירה משמים.

כי עם ישראל נמשל לכבשה אחת בין שבעים זאבים. לאורך כל ההיסטוריה, הזאבים "עומדים לנו לכלותינו, והקב"ה מצילנו מידם". הקב"ה הוא הרועה, שמגן עלינו מפני הזאבים.

הבעיה מתחילה כאשר הכבשה מתיידדת עם הזאבים ואומרת לרועה שהיא מסתדרת לבד... כאשר אנו מתיידדים עם אומות העולם ואומרים לה' שאנו מסתדרים לבד. זה מה שהיה בימי אחשוורוש - בני ישראל הרגישו שהזאבים הפכו להיות ידידים שלהם, ואפילו אחשוורוש הזמין אותם לסעודה שלו. הם נהנו כל כך, עד ששכחו לרגע מהרועה, מהקב"ה.

התוצאה הייתה נוראה. ה' הפסיק להגן עליהם, ואפשר להבין לבד מה קורה כאשר ה' מפסיק לשמור על הכבשה ונותן לה להסתדר עם הזאבים... לא פלא שאחרי זמן קצר הגיעה הגזירה הנוראה של המן.

כאשר רוצים לבטל כזו גזירה - לא תעזור דיפלומטיה ולא יועצים אסטרטגיים. הגזירה באה בגלל שעזבו את ה', וכדי לבטל אותה צריך פשוט לעשות תשובה ולהתחבר מחדש אל ה'. לבקש מהרועה שיחזור להגן עלינו מהזאבים.

גם מרדכי וגם אסתר ידעו שהכי חשוב לפנות אל ה' - ודווקא בגלל זה הצליחו לבטל את הגזירה.

זה מה שעשה מרדכי היהודי. מרדכי לבש שק ואפר ועורר את עם ישראל לשוב בתשובה. כי מרדכי ידע שהגזירה האמיתית באה מה', ולכן ביטול הגזירה הוא באמצעות התחברות לה'.

וזהו מה שעשתה אסתר המלכה. במקום להתייפות ולהתקשט כדי למצוא חן בעיני המלך, היא צמה שלושה ימים לילה ויום. הצומות האלו עשו אותה חיוורת וכחושה, ובאופן טבעי פגעו בסיכוייה למצוא חן בעיני המלך אחשוורוש. אבל אסתר ידעה שהגזירה האמיתית באה מה', ולכן ביטול הגזירה הוא באמצעות התחברות לה'.

גם בזמננו, יש הרבה קשיים והרבה צרות. כדאי שנזכור שלפני הכול ואחרי הכול, העזרה האמיתית באה מה', ולכן יש לפנות אל ה'

וסיפור לסיום על הפרופסור מאניפולי: חסיד אחד היה חולה אנוש, ואף רופא לא מצא רפואה למחלתו. הוא נסע אל הצדיק ר' מרדכי מנשכיז, שיעץ לו לנסוע לפרופסור שבעיר אניפולי. מיהר החסיד החולה לנסוע, וכאשר הגיע לשם, שאל היכן גר הפרופסור. אולם האנשים צחקו ואמרו כי אין פרופסור בעיירה קטנה זו. שאל אותם החסיד: אולי יש דוקטור? אמרו האנשים: לא, אין דוקטור ואפילו לא חובש!

מאוכזב ומתפלא חזר החסיד לצדיק, כשהוא תמה כיצד דברי הרבי היו לשווא. כשסיפר על הקורות אותו, שאלו הרבי: "ומה עושים תושבי העיר כשמישהו מהם חולה?", השיב לו החסיד: "מה יוכלו לעשות, אין להם ברירה אלא לבטוח בה' שישלח להם רפואה משמים". נענה הצדיק ואמר - זה בדיוק הפרופסור מאניפולי. מי שעוזר לבני אניפולי, יעזור גם לך. וכך היה. כשיצא האיש מחדרו של הצדיק החל להחלים ועד שהתרפא לגמרי. (סיפורי חסידים - תורה, זוין, עמ' 172)

שנזכה בקרוב ממש ל"ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם", "ליהודים הייתה אורה ושמחה וששון ויקר"!

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il